

ليکونکی: فينين کوننگهم (Finian Cunningham).
منبع او دخپريدو نيته: انفارميشن کليرننگ هوز «2022-06-26».
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل».

**آيا هند دچين ديو سرک او کمربند دگړو پولو لپاره
دوه گوني لوبی ترسره کوي**

**Is India Playing a Double Game to Disrupt
China's BRI?**



په پاکستان کې د **چين** سره د ستراتيژیکو همکاريو په پروژو با ندي د وژونکو تروريستي بريدونو وروستي زيا توالي دا اند يښنی راپورته کړي چې يو بهرنی سپا نسر ممکن د ا تاوتریخوالي تنظيم کړي .

د اپرېل په «۲۶مه» په کراچی کې د کنفوسیوس په انستیتیوت کې په یوه ځان مرگي بريدکې درې چينا يا ن ووژل شول. **دبلوچستان ليبريشن ارمي (BLA)** ډلې چې مسووليت يې منلی، خبرداری ورکړی چې په پاکستان کې د **چين** پر پانگونو به دا ډول بريدونه ډېر کړي. **بيجينگ** خپلو ستراتيژیکو گټو ته د مخ په زياتيدونکي گواښ په اړه اندېښنه څرگنده

کړې او په غوسه یې د "چینایانو وینې تویول" غندلې دي. **چینا یې** امنیتي چارواکو تیره اونۍ له پاکستانې سیالانو سره خبرې وکړې چې د **چین** د زیربنا یې پروژو او پرسونل لپاره د سختو محافطتي تدابیرو په جوړولو لاس پورې کړي. پاکستان د بیجینګ د نړیوال یو کمربند او یوې لارې په نوبت کې یوکلیدي اړیکه ده ځکه چې دا د **چین - پاکستان اقتصادي دهلیز کوربه** دی چې د نړۍ دوهم لوی اقتصاد د د حیاتي انرژي او سوداګرۍ لارې سره د فارس خلیج نسلوي.

د بلوچستان لیبریشن ارمی (د بلوچستان آزادي بڅبونکې اردو = BLA) او نورو بېلتون غوښتونکو وسله والو ډلو په اسلام اباد کې د پاکستان د حکومت د کمزوري کولو لپاره په پاکستان کې د **چین** د پروژو په نښه کول زیات کړي دي. بلوڅي چریکي تر ټولو مخکښ او ګواښونکي دي. دوی په بلوچستان ایالت کې یو لړ بریدونه ترسره کړي، د پاکستان تر ټولو لویه سیمه چې په جنوب لوېدیځ کې موقعیت لري چیرې چې د **ګوادرن بندر** په ګډون د **چین** ډیری سوداګریزې پروژې مرکزونه دي BLA په ګوادرن کې چینا یې انجیران، د کونسلګرۍ چارواکي او د پاکستان ستاک ایکسچینج په نښه کړي دي.

بلوچستان د اوږدې مودې راهیسې د بېلتون غوښتونکو لامل لري چې د **هند** په نیمه وچه کې د برتانوي استعمار څخه په 1948 کې د پاکستان بنسټ ته ځي. دا ولایت د طبیعي زیرمو له پلوه بډایه دی خو بلوڅان یې په اړه تاریخي شکایتونه لري. په اسلام اباد کې د مرکزي حکومت لخوا د کم پرمختګ او ادعا شوي استحصال په وروستیو کلونو کې، د BLA نظریه **چین** د پاکستان په ظلم کې د شریک په توګه یوځای کړی دی. اسلام اباد او بیجینګ به استدلال وکړي چې د پاکستان د ټولو سیمو د سوکالۍ د خوندي کولو لپاره عمومي ملي پرمختګ تر ټولو ښه لاره ده.

د یادونې وړ ده چې د BLA وسله والو کمپاین د چین-پاکستان په اقتصادي دهلیز کې د بیجینګ د 60 ملیارد ډالرو پانګوونې تمرکز سره خورا پیچلی او وژونکی شوی. د **چین** حکومت د BLA په تنظیمولو کې کوم څا نګری بهرنی لوبغاړی نه دی تورن کړی، خو امنیتي شنونکو په ډاګه کړي چې د برید ونو تر شا بهرنی ځواکونه لاس لري.

یو اصلي شکمن د متحده ایالاتو پټ ښکیلتیا ده چې د هغې د CIA او نورو نظامي استخباراتو شبکو له لارې د برتانوي نږدې تړلې ادارې MI6 په ګډون. واشنګټن BLA د یوې ترهګرې ډلې په توګه نومولې ده. مګر دا د ډیرو لپاره حساب نه کوي. متحده ایالاتو په ورته ډول اسلامي دولت او النصره جبهه په تور لیست کې شامله کړه مګر CIA او MI6 په سوریه کې د رژیم د بدلون لپاره د واشنګټن په پټه جګړه کې له دې ترهګرو سازمانونو سره همکاري وکړه.

لکه څنګه چې په ښه توګه مستند شوي، متحده ایالات د یو اقتصادي ځواک په توګه د **چین** د لوړیدو په وړاندې په **تینا نیک جیوپولیتیک** مبارزه کې ښکیل دي. د امریکا د بهرنیو چارو د وزیر **انتوني بلینکن** په وروستۍ کلیدي وینا کې د امریکا متحده ایالاتو په ښکاره توګه **چین** د خپلو حاکمیتي ګټو لپاره یو ګواښ وبله. د دې لپاره، د یو کمربند او یوې لارې نوبت لاندې د نړیوال اقتصادي پرمختګ لپاره د بیجینګ د پلانونو ګډوډول د واشنګټن لپاره یو لوړ لومړیتوب دی. په پاکستان کې د BRI پروژې به د امریکا په هر

ډول پټو تخريبي عملياتو کې مناسب وي **BLA** د متحده ايالاتو د گټو لپاره چمتو شوي پراکسي جوړوي.

سره له دې، په ازادو رسنيو کې د امريکا او پاکستان د وسله والو ډلو ترمنځ د اړيکو په اړه لږ معلومات شتون لري. په يقين سره، د **سي آي اي** او افراطي اسلامپالو شبکو تر منځ خورا تاريخي اړيکې شتون لري ځکه چې امريکا يا نو په افغانستان کې د شوروي اتحاد په وړاندې جهادي پراکسيان راپورته کړل. خو د اسي بنکاري چې د **BLA** او نورو پاکستاني اورپکو په اړه لږ شواهد شتون لري چې د متحده ايالاتو فعال ملاتړ ته اشاره کوي.

په هر صورت، داسې معتبر نښې شتون لري چې هند په پاکستان کې د اورپکو په ملاتړ کې ښکېل دی. دواړه هېوادونه له برتانيا څخه د خپلواکۍ له اخیستو راهيسې درې ځلې جگړې شوي دي. نوي ډيلي او اسلام اباد له اوږدې مودې راهيسې يو بل د بې ثباته کولو لپاره د ترهگرو ډلو په ملاتړ تورنوي.

پاکستان نوي تورونه لگولي چې د **هند** پوځي استخبارات د **BLA** په گډون د بيلتون غوښتونکو وسله والو سره کار کوي ترڅو د **چين** لخوا تمويل شوي لوی پروژې په نښه کړي. تېر کال هم د **داسو** د برېښنا بند پر يوه بمي بريد کې نهه چينايان ووژل شول. د پاکستان د هغه وخت د بهرنيو چارو وزير شاه محمود قريشي په ښکاره ډول د هند پوځي استخبارات د تخريب تر شا وبلل.

اسلام اباد ادعا کوي چې هند د **BLA** او نورو حکومت ضد وسله والو د تنظيمولو په اړه "بې بنسټه شواهد" لري.

په هند کې ميشتو رسنيو راپور ورکړی چې د **BLA** تېپي شوي جنگي ليو په هند کې درملنه کېږي. د دې ډول مرستو لپاره، د نوي ډيلي حکومت بايد اجازه ورکړي. له يوې خوا، په پاکستان کې د **چين** د **BRI** پروژو په گډوډولو کې د هند ښکېلتيا به د منلو وړ نه وي. دوه اقتصادي لويان د **برازيل**، **روسي** او **سويلي افريقا** په گډون د **برکس** هيوادونو اصلي غړي دي چې ټول د څو قطبي نړۍ د سوداگريزو همکارو ملاتړ کوي. په پيری لارو کې دا ائتلاف د متحده ايالاتو په مشرۍ اقتصادي نظم ته د ننگونې په توگه ليدل کېږي **BRICS**. خپله څوارلسمه سرمشريزه غونډه د جون په ۲۲مه او ۲۴مه نېټه د چين د ولسمشر شي جين پينگ په کوربه توب په چين کې تر سره کېږي. د **هند** لومړی وزير **نرېندرا مودي** به په یاد شوي پلاوي کې وي.

له بلې خوا، **هند** او **چين** ناکراره اړيکې لري. **بيجينگ** له تاريخي پلوه پاکستان ته، چې د هند دښمن گڼل کېږي، نږدې دی. **نوي ډيلي** د هماليا په سيمه کې له **چين** سره سرحدي شخړې هم لري چې وروستيو وژونکو نظامي نښتو گواښ کړی چې په جگړه کې به وده وکړي يو څرگند تناقض د **اسټراليا** او **جاپان** سره د متحده ايالاتو په مشرۍ د **کواډ گروپ هيوادونو** سره د هند منل دي. په **کواډ** سرمشريزه کې چې تيره مياشت په **توکيو** کې جوړه شوې وه، د متحده ايالاتو ولسمشر **جو بايډن** د **مودي** سره په

خوبنې سره ليدل كېده او يو څرگند دوستانه اړيکه يې شريکه كړه. واشنگتن د " هند - پاسيفيك سيمي" د كنترول لپاره له **چين** سره د نظا مي پلوه د مقا بلې لپاره څلور غړي بلاک رامینځته كړی ځكه چې واشنگتن اوس آسيا - آرام سمندر ته اشاره كوي. **هند** په داسې طريقه د **کواب** يو ليواله غړی دی چې د BRICS فورم د يوې برخې په توگه د څو قطبيزم د مدافع وکیل سره مبارزه كوي.

دلته پوښتنه راپورته كېږي: ايا **هند** په **پاکستان** کې د **چين** د ستراتيژيکو گټو په گډوډولو سره د واشنگتن داوطلبې ترسره كوي؟ د **چين** په زيربنایي پروژو او اتباعو باندې د ډيرو وژونکو ترهگريزو بريدونو زياتوالی د بهرني ځواک وړاندیز كوي **پاکستاني** چارواکو د هند په پټه لاس وهنه تورنه كړې ده .

هند د خپل نیمه کرې (hemispheric) د پراخولو هیلې لري دا به په ساده ډول چين ته دوهم فيیل لوبه نه كوي **نوی ډیلی** څو سوداگريزې لارې لري چې د پراختيا په حال کې دي چې د منحنی اسيا اقتصادي گټې د افغانستان او ايران له لارې د فارس خليج سره نښلوي . دا لارې د پاکستان له لارې د چين BRI سره د سيالانو په توگه ليدل كيدی شي . له امريكا سره د هند دوه اړخيزه سوداگري په كال کې ۱۴۶ ميليارده ډالره ده چې له **چين** سره د ۱۲۵ ميليارد ډالرو په پرتله ډېره زياته ده . دا به د **نوي ډهلي** په گټه نه وي چې هم يې گوښه كړي . مگر دوه گوني لوبې لوبې كول ممكن د **هند** لپاره د ستراتيژيکو گټو ترلاسه كولو په توگه وگڼل شي .

ددی مقالې دليکونکی په اړه څو کرښې :

فینین کنگهم په نړيوالو چارو کې په پراخه کچه ليکنې کړي او مقالې يې په څو ژبو خپرې شوي دي . هغه د کرنې په کيميا کې د ماسټرۍ فارغ دی او د کيميا د شاهي ټولني، کيمبرج، انگلستان لپاره د ساينسي مدير په توگه کار کړی، مخکې له دې چې د ورځپاڼو ژورناليزم کې مسلک تعقيب کړي . هغه يو موسيقار او سندرغاړی هم دی . د نږدې 20 کلونو لپاره، هغه د لوی خبري رسنيو سازمانونو کې د مدير او ليکوال په توگه کار کړی، پشمول د ميرر، آيرش ټايمز او خپلواک .

----- **په درناوي (29-06-2022)** .